

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

галузь знань 02 Культура і мистецтво
спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
третій (освітньо-науковий) рівень (доктор філософії), вид дисципліни:
обов'язкова

освітня програма Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
(назва освітньо-наукової програми)

Форма навчання денна

Навчальний рік 2022/2023

Кількість кредитів ECTS 3/90

Мова викладання, навчання та оцінювання
українська

Форма підсумкового контролю екзамен

Викладач: кандидатка наук із соціальних комунікацій
Сокур Олена Леонідівна

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Київ – 2022

Методологія та методи наукового пізнання : робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня «Доктор філософії» спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» / розроб. О. Л. Сокур, Київ : НБУВ, 2022. 31 с.

Розробник:

Сокур О. Л. кандидатка наук із соціальних комунікацій, завідувачка відділу науково-методичної роботи Інституту бібліотекознавства НБУВ.

СХВАЛЕНО:

Науково – методичною радою Інституту бібліотекознавства
Протокол № 4 від «13» жовтня 2022 року

Голова науково-
методичної ради

Ольга ВАСИЛЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Вченою радою Національної бібліотеки України
імені В.І. Вернадського, протокол № 6 «28» жовтня 2022 року

Рецензенти:

Дубровіна Л. А., доктор історичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України, генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського;

Литвин С. Х., доктор історичних наук, професор, професор кафедри культурології та міжкультурних комунікацій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

© Сокур О. Л., 2022
© НБУВ, 2022

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни (у т. ч. міждисциплінарні зв'язки):

Навчальна дисципліна «Методологія та методи наукового пізнання» передбачена ОНП «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» третього (освітньо-наукового) рівня. Відповідно навчального плану навчальна дисципліна є обов'язковою і вивчається здобувачами вищої освіти на першому курсі, у 1 семестрі. Формою підсумкового контролю є залік.

Змістом курсу передбачено ознайомлення аспірантів з основними принципами та методами наукового дослідження, його організацією і здійсненням, оформленням результатів і впровадженням їх у практику. Навчальна дисципліна «Методологія та методи наукового пізнання» має міждисциплінарний зв'язок з такими дисциплінами як «Інформаційні технології в практиці наукових досліджень» та «Організаційні засади підготовки і впровадження дослідницького проєкту та засади академічної доброчесності».

2. Мета дисципліни – формування у здобувачів системних знань про сутність й особливості застосування у наукових дослідженнях філософські, загальнонаукові та спеціальні принципи і методи наукового пізнання.

3. Завдання :

- засвоєння організаційних засад застосування методів наукового пізнання;
- зацікавити цілеспрямовано займатись науковим пошуком, самостійно добувати нові знання;
- визначення базових категорійних понять, які розкривають теоретичні та практичні аспекти наукових досліджень як діяльності, сфери духовного виробництва;
- оволодіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації та організації роботи дослідника;
- формування навичок підготовки програми і плану наукового дослідження, визначення його проблеми і теми;
- набуття необхідних знань та навичок з оцінювання друкованої наукової продукції;
- набуття компетентностей з апробації та впровадження результатів наукових досліджень;
- ознайомлення з правилами написання, оформлення та захисту науково-кваліфікаційної роботи.

4. Компетентності, яких набуває здобувач при вивченні дисципліни

відповідно до освітньої програми:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК6. Набуття гнучкого мислення, здатність застосовувати компетентності в широкому діапазоні можливих місць роботи та повсякденному житті.

ЗК7. Комплексно використовувати інформаційні та комунікаційні технології, системний підхід під час проведення наукових досліджень.

ЗК9. Вміння генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї (креативність), співвідносити їх із практикою та реальними механізмами впровадження.

ЗК10. Здатність до ефективної комунікації та до представлення складної комплексної інформації у стислій формі усно та письмово, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та відповідні фахові терміни.

ЗК11. Всебічна комплексність у розробці і реалізації наукових проектів та програм: здатність розробляти та реалізовувати наукові проекти і програми в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, що створюють нові знання в інформаційній, бібліотечній та архівній справі та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані в профільних фахових наукових виданнях.

СК2. Здатність застосувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.

СК3. Здатність розвивати категорійно-поняттєвий та аналітично-дослідницький апарат, виявляти й обґрунтовувати нові закономірності в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.

СК4. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в інформаційній, бібліотечній та архівній справі та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, проявляти лідерство під час їх реалізації.

СК5. Здатність проектувати, моделювати і розробляти нові засоби та технології із вдосконалення процесів створення, розповсюдження, аналітико-синтетичного опрацювання, акумуляції, зберігання й організації використання документованої інформації.

СК13. Здатність до самостійного навчання: визначати теоретичну, практичну складову дослідженого, проводити ефективний інформаційний пошук для повноти джерельної бази дослідження, окреслювати унікальність проведеного дослідження, використовувати здобуті фахові знання.

5. Програмні результати навчання:

ПРН1. Створювати передові концептуальні та методологічні знання, планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, реалізовувати інновації з інформаційної, бібліотечної та архівної справи і на межі галузей знань, а також формувати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні сучасних світових досягнень з відповідного напрямку.

ПРН3. Вільно презентувати й обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми інформаційної, бібліотечної та архівної справи державною й іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у фахових наукових виданнях.

ПРН4. Розробляти та досліджувати моделі інформаційних та документних систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.

ПРН5. Планувати і виконувати емпіричні та теоретичні дослідження з інформаційної, бібліотечної та архівної справи й дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та методик.

ПРН6. Розробляти і реалізовувати проекти із вдосконалення процесів створення, розповсюдження, аналітико-синтетичного опрацювання, акумуляції, зберігання та організації використання документованої інформації.

ПРН7. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, опрацювання та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, технології роботи з відкритими даними, базами даних та інформаційних систем.

ПРН8. Розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, що дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику щодо розв'язання значущих проблем в інформаційній, бібліотечній та архівній справі з дотриманням норм академічної та професійної етики і врахуванням соціальних, економічних та правових аспектів.

ПРН11. *Знання загальнонаукових принципів, методології та методів, вміння застосовувати сучасні філософські знання у процесі виконання власного наукового дослідження. Знання стандартів якості, критеріїв оцінки якості, форм і методів оцінки результатів освітньої та наукової діяльності.*

ПРН13. *Розуміння теорії і методології бібліотечної, інформаційної та архівної справи, вміння та навички використовувати методи наукових досліджень у науковій діяльності.*

ПРН14. *Вміння та навички* відслідковувати сучасні досягнення у бібліотечній та архівній науці й практиці, працювати з різними джерелами, розшукувати, опрацьовувати, аналізувати та систематизувати отриману інформацію (архівні джерела, наукові статті, науково-аналітичні матеріали, бази даних тощо).

ПРН18. *Вміння та навички* генерувати власні ідеї та приймати обґрунтовані рішення.

ПРН19. *Знання, вміння та навички* розробляти та реалізовувати наукові проекти і програми в інформаційній, бібліотечній та архівній галузях.

ПРН21. *Вміння та навички* організовувати творчу діяльність, роботу над науковими статтями, доповідями та тезами. *Вміння та навички* виконувати належні, оригінальні й придатні для опублікування дослідження в інформаційній та бібліотечній діяльності та суміжних науках. *Вміння та навички* організовувати самоперевірку відповідності матеріалів дисертаційного дослідження встановленим вимогам.

ПРН22. *Знання та розуміння* генезису розвитку наукової думки. *Вміння та навички* використовувати статистичні методи аналізу для встановлення тенденцій та динамічних інформаційних та бібліотечних процесів.

ПРН23. *Вміння та навички* проводити критичний аналіз різних інформаційних джерел, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів в інформаційній та бібліотечній сфері.

ПРН24. *Вміння та навички* формулювати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження. *Вміння та навички* формувати структуру дисертаційного дослідження та рубрикацію його змістовного наповнення, а також представляти власні результати на розгляд колег.

6. Програма навчальної дисципліни складається з трьох модулів:

1. Наука як соціальний інститут.
2. Загальнонаукова та спеціальна методологія та методи наукових досліджень.
3. Інформаційне забезпечення й організація роботи дослідника.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (для денної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин						
		денна форма						
		УСЬОГО	у тому числі					
л	с		п	лаб	інд	м.	с.р.	
МОДУЛЬ 1. НАУКА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ								
1.1.	Предмет вивчення дисципліни «Методологія та методи наукового пізнання»	6	2					4
1.2.	Наука як предмет філософського осмислення та феномен культури	8	2					6
1.3.	Структура науки в Україні	8	2					6
1.4.	Мета і завдання наукового дослідження	6	2					4
	Модульний контроль	2					2	
Разом за модуль 1		30	8				2	20
МОДУЛЬ 2. ЗАГАЛЬНОНАУКОВА ТА СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ								
2.1.	Спеціальна методологія і методи наукових досліджень	6	2					4
2.2.	Діалектичні та логічні засади наукового пізнання	8	2					6
2.3.	Проблема і тема наукового дослідження	6	2					4
2.4.	Програма і план наукового дослідження	8	2					6
	Модульний контроль	2					2	
Разом за модуль 2		30	8				2	20
МОДУЛЬ 3. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ДОСЛІДНИКА								
3.1.	Методика організації наукових досліджень	6	2					4
3.2.	Поняття, види і критерії оцінювання друкованої наукової продукції	8	2					6
3.3.	Основи підготовки, оформлення та захисту науково-кваліфікаційної роботи	8	2					6
3.4.	Апробація та впровадження результатів наукових досліджень, критерії їх ефективності	6	2					4
	Модульний контроль	2					2	
Разом за модуль 3		30	8				2	20
Разом із дисципліни		90	24				6	60

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. НАУКА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ

ТЕМА 1.1. ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ»

Анотація до лекції 1.1.

Предмет, цілі та основні завдання навчальної дисципліни «Методологія та методи наукового пізнання», її місце у системі гуманітарного знання. Змістові модулі, тематичний план лекційних занять та самостійної роботи. Методика оцінювання запропонованих в дисципліні видів навчальної роботи. Зв'язок курсу зі спорідненими дисциплінами. Понятійний апарат курсу.

План

1. Предмет, цілі і завдання курсу «Методологія та методи наукового пізнання».
2. Методологія наукового пізнання – самостійна галузь філософського мислення.
3. Загальноосвітня і практична функції методології.
4. Інтелектуальний перехід від монометодології до методологічного плюралізму.
5. Зміст курсу «Методологія та методи наукового пізнання».

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на питання:
  - *Які практичні компетентності набуває науковець у результаті вивчення курсу «Методологія та методи наукового пізнання»?*
  - *Дайте визначення предмета, цілей та завдань курсу «Методологія та методи наукового пізнання».*
  - *Охарактеризуйте загальноосвітні і практичні функції методології.*
  - *Дайте визначення поняттям «монометодологія» та «методологічний плюралізм».*

Література: [4, 5, 6, 10, 21, 22, 23, 25, 26, 37, 40, 42, 43]

ТЕМА 1.2. НАУКА ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ ТА ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ

Анотація до лекції 1.2.

Поліваріантність визначення поняття «наука». Зародження і розвиток наукових знань. Наукові та буденні знання. Наукові та науково-технічні революції. Наука як результат пізнавальної діяльності людини. Класифікація наук. Поняття «наукової школи». Функції науки в суспільстві. Організація роботи наукового колективу. Культура інтелектуальної праці. Формування особистості вченого.

План

1. Визначення поняття «наука».
2. Зародження та розвиток наукових знань.
3. Наукові та науково-технічні революції.
4. Функції науки в суспільстві.
5. Класифікація наук.
6. Культура інтелектуальної праці.
7. Поняття «наукова школа».
8. Організація роботи наукового колективу.
9. Формування особистості вченого.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на питання:
  - *Сформулюйте визначення поняття «наука». Обґрунтуйте його.*
  - *Суть теоретичних і прикладних наук та їх співвідношення.*
  - *Методологічна культура науки.*

Література: [2, 3, 9, 11, 12, 13, 20, 27, 28]

ТЕМА 1.3. СТРУКТУРА НАУКИ В УКРАЇНІ

Анотація до лекції 1.3.

Підготовка наукових кадрів в Україні в історичному контексті. Характеристика українських наукових шкіл інформаційної сфери. Стан і перспективи розвитку науково-інформаційного потенціалу України та роль у ньому архівів і бібліотек. Трансформація наукових досліджень в Україні на початку ХХІ ст. Державна політика щодо розвитку гуманітарних наук.

Україна у міжнародному науково-інформаційному співробітництві. Участь вітчизняних учених у міжнародних науково-інформаційних і гуманітарних програмах та проєктах. Наука як чинник економічного, суспільно-політичного і духовного прогресу України, утвердження її міжнародного авторитету.

Академічний та університетський сектори розвитку науки, тенденції їхньої взаємодії. Організаційно-правові засади наукової діяльності в Україні. Система наукових ступені і вчених звань в Україні.

План

1. Генеза підготовки наукових кадрів в Україні.
2. Поняття «наукова школа».
3. Місце і роль архівів і бібліотек у структурі вітчизняного науково-інформаційного потенціалу.
4. Міжнародне науково-інформаційне співробітництво.
5. Розбудова наукових досліджень в Україні на початку ХХІ ст.
6. Державна політика щодо розвитку гуманітарних наук.
7. Взаємодія академічної та університетської науки.
8. Організаційно-правові засади наукової діяльності в Україні.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.3.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на питання:
  - Назвіть основні етапи підготовки наукових кадрів в Україні.
  - Розкрийте роль архівів і бібліотек у вітчизняному науково-інформаційному потенціалі.
  - Що таке «наукова школа» та яка її роль у розвитку наукових знань.
  - Наведіть приклади плідного науково-інформаційного співробітництва вітчизняних учених у міжнародних науково-інформаційних і гуманітарних програмах та проєктах.

Література: [4, 8, 12, 13, 17, 19, 27, 28, 34, 36, 41, 42]

ТЕМА 1.4. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Анотація до лекції 1.4.

Мета (ціль) наукового дослідження. Дефініції поняття «мета наукового дослідження». Класифікація цілей наукового дослідження. Основні та допоміжні цілі. Види типових завдань наукових досліджень. Порядок здійснення наукового дослідження.

План

1. Визначення поняття «мета наукового дослідження».
2. Класифікація цілей наукового дослідження.
3. Визначення поняття «завдання наукового дослідження».
4. Основні види завдань наукових досліджень.
5. Основні етапи наукового дослідження.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.4.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на питання:
  - Самостійно сформулюйте поняття «мета наукового дослідження».
  - Назвіть основні цілі наукового дослідження.
  - Сформулюйте типові види завдань наукових досліджень.
  - Окресліть основні етапи наукового дослідження.

Література: [4, 5, 6, 7, 22, 26, 40, 41, 42]

МОДУЛЬ 2. ЗАГАЛЬНОНАУКОВА ТА СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ТЕМА 2.1. СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Анотація до лекції 2.1.

Спеціальна (конкретнонаукова) методологія, яка базується на філософських і конкретнонаукових принципах: історико-хронологічному, порівняльно-історичному, міждисциплінарному, когнітивному, сходження від абстрактного до конкретного з використанням методів класифікації та критики джерел, їх ідентифікації, соціологічного дослідження, статистично-математичного опрацювання із застосуванням комп'ютерних технологій.

План

1. Методологічні засади історичних досліджень у бібліотекознавстві та документознавстві.
2. Компаративний метод наукового дослідження.
3. Метод наукової евристики.

4. Верифікація отриманих результатів.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.1.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на питання:
  - Дайте визначення понять «верифікація», «евристика».
  - Наведіть приклади соціологічного дослідження у бібліотекознавстві.
  - Охарактеризуйте компаративний метод наукового пізнання.

Література: [5, 6, 8, 10, 13, 18, 22, 40, 43]

ТЕМА 2.2. ДІАЛЕКТИЧНІ ТА ЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

Анотація до лекції 2.2.

Закони та категорії діалектики у науковому дослідженні. Закони єдності та боротьби протилежностей, взаємного переходу кількісних і якісних змін, заперечення. Їх роль у процесі пізнання. Формальна та діалектична логіка. Значення аргументації та доказів у науковому пізнанні.

План

1. Діалектика як система принципів, законів і категорій.
2. Закони і категорії діалектики та їх роль у пізнанні реального світу.
3. Поняття аргументації, доказу та їх структура.
4. Значення аргументації та доказу в науковому пізнанні.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.2.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на питання:
  - Якими законами та категоріями діалектики у наукових дослідженнях Ви оперуєте?
  - Розкрийте зміст понять: теза, аргумент, демонстрація, доказ.

Література: [5, 26, 39, 42, 43]

ТЕМА 2.3. ПРОБЛЕМА І ТЕМА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Анотація до лекції 2.3.

Поняття наукової проблеми. Цільові, галузеві, регіональні, комплексні програми наукових досліджень. Категорійний апарат наукового дослідження. Послідовність роботи по вибору теми наукового дослідження. Критерії вибору теми наукового дослідження. Вибір та обґрунтування теми, визначення об'єкта і предмета наукового дослідження. Помилки при виборі цілей дослідження.

План

1. Поняття наукової проблеми.
2. Види програм наукових досліджень.
3. Категорійний апарат наукового дослідження.
4. Вибір та обґрунтування теми дослідження.
5. Вибір теми наукового дослідження.
6. Визначення об'єкта і предмета наукового дослідження.
7. Помилки при виборі цілей дослідження.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.3.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на питання:
  - *Що таке наукова проблема?*
  - *Які основні вимоги до формулювання наукової проблеми?*
  - *Дайте визначення понять «об'єкт» та «предмет» наукового дослідження.*
  - *Що містить категорійний апарат дослідження?*
  - *Яким основним якостям повинна відповідати тема наукового дослідження?*
  - *Що таке «науковий результат»?*
  - *Які основні критерії вибору теми наукового дослідження?*

Література: [4, 5, 6, 13, 22, 26, 29, 30, 31, 35, 40, 42]

ТЕМА 2.4. ПРОГРАМА І ПЛАН НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Анотація до лекції 2.4.

Основні стадії наукового дослідження. Поняття про методику дослідження. Розробка попереднього, робочого та розгорнутого плану (плану-проспекту) для підготовки науково-кваліфікаційної роботи.

План

1. Стадії наукового дослідження.
2. Методика наукового дослідження.
3. Види планів наукового дослідження.
4. Розробка плану-проспекту до написання дисертаційного дослідження.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.4.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на питання:
  - Які існують стадії наукового дослідження?
  - Що таке методика дослідження?
  - Назвіть види планів наукового дослідження.

Література: [8, 10, 13, 16, 21, 23, 25, 41]

МОДУЛЬ 3. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ДОСЛІДНИКА

ТЕМА 3.1. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Анотація до лекції 3.1.

Загальна характеристика та класифікація наукової інформації. Види професійної інформаційної комунікації. Законодавче, нормативно-довідкове, організаційно-управлінське, фактографічне забезпечення науково-дослідної діяльності.

Робота з фактографічними джерелами інформації. Документальні джерела інформації та їх використання у наукових дослідженнях.

Методика опрацювання літературних і документальних джерел. Бібліографічні джерела інформації. Автоматизовані системи пошуку та обробки наукової інформації. Використання Інтернету, інформаційних баз

даних та інформаційних каналів. Систематизація, аналіз і узагальнення інформації.

План

1. Загальна характеристика та класифікація наукової інформації.
2. Бібліографічні джерела наукової інформації.
3. Інформаційно-пошукові системи.
4. Принципи збору й опрацювання інформації.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.1.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на питання:
  - Дайте загальну характеристику наукової інформації.
  - Які існують канали професійної інформаційної комунікації?
  - Охарактеризуйте джерела наукової інформації.
  - Назвіть автоматизовані системи пошуку наукової інформації.

Література: [7, 17, 18, 20, 24, 27, 29, 32, 33, 35, 39]

ТЕМА 3.2. ПОНЯТТЯ, ВИДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДРУКОВАНОЇ НАУКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Анотація до лекції 3.2.

Друкована наукова продукція – це опубліковані результати наукових досліджень, що пройшли рецензування та редакційно-видавничу обробку. Класифікація видань за періодичністю: неперіодичні, серіальні, періодичні, продовжувані. Класифікація наукових видань за ознаками: цільовим призначенням, аналітико-синтетичним переробленням інформації, інформаційними знаками (знаковою природою інформації), матеріальною конструкцією, обсягом, структурою, інформаційними ознаками, видами періодичних і продовжуваних видань, статусом.

План

1. Наукова публікація – провідний показник дієздатності науковця.
2. Визначення поняття «друкована наукова продукція».
3. Види друкованої наукової продукції.
4. Оформлення, мова, стиль друкованих наукових видань.
5. Критерії оцінювання наукової продукції.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.2.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на питання:
  - *Що таке «друкована наукова продукція»?*
  - *Класифікуйте наукові видання.*
  - *За якими критеріями Ви будете вибирати наукове видання для публікації свого дослідження.*

Література: [7, 17, 18, 20, 24, 27, 39]

ТЕМА 3.3. ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ НАУКОВО-КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Анотація до лекції 3.3.

Дисертація як науково-кваліфікаційне дослідження; типові вимоги до її структури та оформлення вступу.

Типові вимоги до структури та оформлення основної частини кваліфікаційної наукової праці. Типові вимоги до оформлення додатків.

Бібліографічні посилання; різновиди оформлення, правила бібліографічного опису літератури та документальних джерел.

Оформлення списку використаної літератури та джерел у кваліфікаційних наукових дослідженнях.

Підготовка повідомлення про основні результати наукового пошуку. Рецензенти (офіційні опоненти) кваліфікаційної праці: типова структура рецензії (відгуку).

Участь у науковій дискусії під час захисту кваліфікаційного дослідження. Заключне слово здобувача.

План

1. *Форми втілення та вимоги до узагальнення результатів наукових досліджень.*
2. *Композиція наукової праці, правила оформлення її складових.*
3. *Мова і стиль наукової праці.*
4. *Методика оформлення посилань, списку використаних джерел та літератури.*
5. *Процедура захисту кваліфікаційної роботи*

Завдання для самостійної роботи до теми 3.3.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на питання:
  - *Які форми втілення результатів наукових досліджень Ви знаєте?*
  - *Назвіть критерії обґрунтованості наукових висновків.*
  - *Охарактеризуйте складові кваліфікаційного дослідження.*

Література: [7, 17, 18, 20, 24, 27, 29, 32, 33, 35, 39]

ТЕМА 3.4. АПРОБАЦІЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, КРИТЕРІЇ ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ

Анотація до лекції 3.4.

Види апробації наукових досліджень:
обговорення (засідання кафедри, інституту, відділу, вченої ради; конференції, семінари, круглі столи, з'їзди, конгреси тощо);
оприлюднення (стаття, тези, монографія, реферат);
впровадження як елемент власне дослідження і впровадження відпрацьованих, готових, перевірених результатів.

Види ефективності результатів дослідження: соціальна, економічна, культурна, політична, престиж вітчизняної науки. Критерії ефективності: новизна, кількість публікацій, цитованість.

План

1. Види і форми апробації результатів наукового дослідження.
2. Види ефективності результатів наукового дослідження.
3. Критерії ефективності науковця та наукового колективу.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.4.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на питання:
  - *Які форми апробації результатів наукового дослідження Ви знаєте?*
  - *Охарактеризуйте рівні впровадження результатів науково-дослідної роботи.*
    - *Який ефект від науково-дослідної роботи? Охарактеризуйте соціальний ефект.*

– За якими критеріями визначається ефективність наукового колективу?

Література: [1, 2, 3, 9, 12, 15, 17, 19, 20, 24, 27, 28, 34, 36, 41]

4. МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Ефективність модульного контролю № 1 визначатиметься за рівнем оволодіння аспірантом базисними поняттями, вмінням застосовувати основні методологічні принципи та методи наукових досліджень і продемонструвати це у рефераті, доповіді, кандидатській роботі тощо.

Опрацьовуючи матеріал лекцій цього модуля, обов'язкової та додаткової літератури, необхідно усвідомити науково-теоретичне і практичне значення вивчення дисципліни «Методологія та методи наукового пізнання». Важливо зрозуміти сутність науки, її суспільні функції.

Вивчення матеріалу цього модуля сприятиме глибшому розумінню відмінності між науковими і буденними знаннями та функцій науки у суспільстві, а також організаційно-правових засад наукової діяльності в Україні. Опрацюванню матеріалу цього модуля повинно передувати ознайомлення з нормативно-правовою базою організації наукової і науково-технічної діяльності в Україні. Розглянувши структуру головної наукової установи – Національної академії наук України – з'ясувати основні напрями її наукових досліджень, а також галузевих академій наук.

МОДУЛЬ 1. НАУКА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ

Контрольна робота (варіант № 1)

1. Дайте найоптимальніше визначення поняття «наука». Визначте предмет і об'єкт науки.
2. Охарактеризуйте основні етапи підготовки наукових кадрів в Україні.
3. Результати завдання оформити у вигляді доповіді.

Контрольна робота (варіант № 2)

1. Дайте визначення поняттю «наукова школа». Яку роль відіграє наукова школа щодо розвитку наукових знань?
2. Доведіть, що наука – це рушійна сила суспільного прогресу.
3. Результати завдання оформити у вигляді доповіді.

Контрольна робота (варіант № 3)

1. Сформулюйте поняття «мета наукового дослідження». Назвіть основні цілі наукового дослідження.

2. Розкрийте роль архівів і бібліотек у розбудові українського науково-інформаційного простору.

3. Результати завдання оформити у вигляді доповіді.

Контрольна робота (варіант № 4)

1. Дайте визначення предмета, цілей та завдань курсу «Методологія та методи наукового пізнання».

2. Наведіть приклади плідного науково-інформаційного співробітництва українських вчених у міжнародних науково-інформаційних та гуманітарних програмах і проектах.

3. Результати завдання оформити у вигляді доповіді.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Ефективність модульного контролю № 2 передбачає його прив'язку до конкретної теми науково-кваліфікаційного дослідження аспіранта з метою набуття практичних навичок пошукової роботи в інформаційній, бібліотечній та архівній галузях. При цьому варто розвивати власне гуманітарне мислення на засадах розуміння науки як культури в її історичному розвитку. Під час опрацювання цього модуля важливо зосередити увагу на визначенні місця логіки (науки про закони, форми, прийоми людського мислення) у науковому пізнанні.

Поглиблене вивчення цього модуля сприятиме засвоєнню теоретичного матеріалу і допоможе у практичній роботі з вибору теми дослідження та організації її виконання. Цьому сприятиме також чітка організація праці, що включає визначення програми дій і загального напрямку дослідження, складання попереднього і остаточного плану та календарного плану, узгодженого з науковим керівником.

МОДУЛЬ 2. ЗАГАЛЬНОНАУКОВА ТА СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Контрольна робота (варіант № 1)

1. Дайте визначення поняття «наукова проблема».

2. Обґрунтуйте обрання методологічних принципів і методів для здійснення Вашого дисертаційного дослідження.

3. Результати завдання оформити у вигляді презентації.

Контрольна робота (варіант № 2)

1. Дайте визначення поняттю «методика». Поясніть його зміст.

2. Охарактеризуйте компаративний метод наукового пізнання.

3. Результати завдання оформити у вигляді презентації.

Контрольна робота (варіант № 3)

1. Дайте визначення понять «верифікація», «евристика».
2. Назвіть критерії вибору теми наукового дослідження. Сформулюйте основні якості, яким повинна відповідати тема наукового дослідження.
3. Результати завдання оформити у вигляді презентації.

Контрольна робота (варіант № 4)

1. Окресліть основні стадії наукового дослідження.
2. Назвіть закони та категорії діалектики, якими Ви оперуєте у своїх наукових дослідженнях. Охарактеризуйте кожен із них.
3. Результати завдання оформити у вигляді презентації.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 3

Ефективність модульного контролю № 3 передбачає засвоєння правильно обраних методології і методів наукового дослідження від чого залежатиме його кінцевий результат – наукова новизна, обґрунтованість і достовірність висновків. Науковим підґрунтям у вивченні цього питання є понятійний апарат, яким має володіти аспірант. Для швидкого орієнтування у сучасному потоці наукової інформації, слід знати принципи її класифікації та мови бібліографії, ефективно використовувати мережеві ресурси. Крім того, для якісного засвоєння цього модуля важливе значення має оволодіння методикою опрацювання опублікованих і неопублікованих джерел, дотримання правил ведення конспектів, виписок тощо, а також списку використаних джерел та літератури і система посилань на них.

Вивчення цього модуля сприятиме розширенню і закріпленню знань про друковану наукову продукцію, набуттю навичок орієнтації у її безмежному масиві.

МОДУЛЬ 3. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ДОСЛІДНИКА

На вибір аспіранта: підготувати реферат на одну з нижче поданих тем або запропонувати власну тему, пов'язану з дисертаційним дослідженням.

Теми рефератів:

1. Джерела інформації: класифікація, сучасні методи їх збирання й обробки.
2. Сучасні системи організації та управління науковими дослідженнями на державному рівні в Україні.
3. Методика вибору теми наукового дослідження та її обґрунтування (на прикладі теми свого дисертаційного дослідження).
4. Методика планування та основні етапи проведення наукового дослідження (на прикладі свого дисертаційного дослідження).

5. Обґрунтування актуальності, новизни, практичного значення теми наукового дослідження (на прикладі свого дисертаційного дослідження).
6. Бібліографія як невід'ємний складник науково-довідкового апарату дослідження: структура, стилі та значення.

5. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ (за формами контролю)

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)
			1 модуль	2 модуль	3 модуль
1	Відвідування лекцій та участь в аудиторній роботі (участь у дискусії, обговоренні теми лекції)	1	1x4=4	1x4=4	1x4=4
2	Самостійна робота (написання есе, реферату та інше)	2	2x4=8	2x4=8	2x2=4
3	Модульна контрольна робота	15	15x1=15	15x1=15	15x1=15
4	Усього за модуль		27	27	23
5	Залік		23		
6	Разом з дисципліни		27+27+23+23 = 100 балів		

6. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНА

1. Система організації та управління розвитком науки в Україні.
2. Функції науки у сучасному суспільстві.
3. Охарактеризуйте діючу в Україні класифікацію наук.
4. З'ясуйте відмінність між науковим і повсякденним знанням.
5. Філософські (загальнонаукові) та конкретнонаукові (спеціальні) методологічні принципи наукового дослідження.
6. Організаційна структура Національної академії наук України.
7. Охарактеризуйте методи емпіричного і теоретичного дослідження.
8. Назвіть загальнонаукові й конкретно-наукові методи дослідження та їх призначення.
9. Методологічні засади системного дослідження.

10. Поясніть застосування законів логіки у наукових дослідженнях.
11. Сформулюйте закони діалектики та охарактеризуйте їх роль у науковому пізнанні.
12. Назвіть відомих учених України, які плідно працюють у галузі інформаційно-комунікаційних технологій, джерелознавства, бібліотекознавства, книгознавства, архівознавства.
13. Розкрийте суть методів наукового дослідження в інформаційно-комунікаційній, бібліотекознавчій та архівознавчій сферах.
14. Назвіть критерії наукової новизни теми дослідження.
15. Суть системного підходу в науковому пізнанні.
16. Охарактеризуйте загальні вимоги до наукового дослідження. Зазначте фактори, що впливають на його результативність.
17. Види інформації та її систематизація.
18. Охарактеризуйте інформацію, яка використовується у дослідженнях з архівознавства, бібліотекознавства та інформаційно-комунікаційних технологій.
19. Бібліографічні джерела наукової інформації. Інформаційно-пошукові мови.
20. Бібліографічний опис літератури, його призначення та застосування.
21. Методика укладання списку використаних джерел до наукового дослідження.
22. Основні етапи наукового дослідження та їх характеристика.
23. Культура наукової праці.
24. Форми впровадження результатів наукових досліджень.
25. Апробація результатів наукових досліджень та критерії оцінки їх якості.
26. Методика підготовки та оформлення науково-дослідної роботи.
27. Наукова публікація: поняття, функції та основні види.
28. Участь України у міжнародному науковому співробітництві.
29. Наукова організація праці дослідника.
30. Процедура захисту кваліфікаційного дослідження.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТА

Відповідь студента оцінюється на:

➤ **Оцінку А (90-100)** – якщо повно та глибоко, розгорнуто, правильно та обґрунтовано викладено матеріал:

1. студент виявляє глибокі знання усієї програми навчальної дисципліни;
2. відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить власні висновки та узагальнення;
3. застосовує теоретичні знання на практиці, робить власні висновки та узагальнення;

4. володіє навичками івент-аналізу масових та елітарних практик;
5. розуміє можливості сучасних наукових методів та володіє цими методами на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають при виконанні професійних обов'язків.

➤ **Оцінку В (82-89)** – якщо правильно та обґрунтовано викладено матеріал:

1. студент виявляє знання усієї програми навчальної дисципліни;
2. відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить певні узагальнення;
3. але відповідь не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
4. наявні незначні неточності у виконанні практичних завдань.

➤ **Оцінку С (74-81)** – якщо правильно викладено матеріал:

1. відображає знання термінів, логічно формулює відповідь, але наявні незначні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики;
2. наявні неточності у виконанні практичних завдань.

➤ **Оцінку D (64-73)** – якщо відповідь студента є поверхневою, недостатньо аргументованою:

1. є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
2. є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їх характеристики;
3. свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
4. не містить посилань на літературу;
5. викладена з порушенням логіки подання матеріалу;
6. містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок та виправлень.

➤ **Оцінку E (60-63)** – якщо відповідь студента є поверхневою:

1. свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
2. викладена з порушенням логіки подання матеріалу.

➤ **Оцінку FX (35-59)** – якщо студент не відповів на поставлене питання або відповідь є неправильною:

1. не розкриває сутності питання, або ж допущено грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань у студента чи їх безсистемність та поверховість;

2. не знає основних положень навчальної дисципліни та принципів аналізу ситуацій; не вміє сформулювати власну думку та викласти її.

➤ **Оцінку F (0-34)** – якщо студент не відвідував заняття, не відпрацював їх, не проявляв бажання пізнавати навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	Відмінно	зараховано
82–89	B	Добре	
74–81	C		
64–73	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Публікації науково-педагогічного працівника за темою навчальної дисципліни «Методологія та методи наукового пізнання»:

1. Klymenko O. Z., Sokur O. L. Library Communication in the Socio-Cultural Space of Modern Society. *University Library at a New Stage of Social Communications Development. Conference proceedings.* 2021. № 6. С. 159–164. DOI: 10.15802/unilib/2021_248190 (Scopus).

2. Klymenko O., Sokur O. Distance Learning as an Efficient Way to Stimulate Self-Education of Librarians of Scientific Institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine. *University Library at a New Stage of Social Communications Development. Conference proceedings.* 2022. № 7. С. 9–14. 10.15802/unilib/2022_270043 (Scopus).

3. Vasiutina T., Cherednyk L., Klymenko O., Sokur O., Shevchuk A., Zatserkivna M. New Trends and Strategies For the Integration of Information and Communication Technologies in Educational Activities. *IJCSNS. International Journal of Computer Science and Network Security.* 2021. Vol. 21.

No 9, September. P. 169–172. <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.9.23> (Web of Science).

4. Клименко О. З., Сокур Е. Л. Специализированные научные периодические издания как составляющая часть библиотечно-информационной деятельности научной библиотеки. *Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития*. Киев, 2019. Вып. 17. С. 123–135. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=bnan_2019_17_12.

5. Клименко О. З., Сокур О. Л. Взаємодія – категорія динамічних змін у сучасній бібліотечній науці і практиці України. *Бібліотечний Меркурій*. 2021. Вип. 2 (26). С. 107–117. [https://doi.org/10.18524/2707-3335.2021.2\(26\).245127](https://doi.org/10.18524/2707-3335.2021.2(26).245127).

6. Клименко О. З., Сокур О. Л. Кодифікація вивчення бібліотеки як об'єкта бібліотекознавства в системі наукових комунікацій. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2020. Вип. 60. С. 49–61. DOI: 10.15407/np.60.049.

7. Клименко О. З., Сокур О. Л. Міжнародне співробітництво бібліотек – важливий складник стратегічних комунікацій. *Бібліотечний Меркурій*. 2020. Вип. 2 (24). С. 125–137. [https://doi.org/10.18524/2707-3335.2020.2\(24\).202076](https://doi.org/10.18524/2707-3335.2020.2(24).202076).

8. Клименко О. З., Сокур О. Л. Нормативно-методична база діяльності бібліотек в Україні: джерела дослідження. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2019. Вип. 58. С. 449–468. DOI: 10.15407/np.58.449.

9. Клименко О. З., Сокур О. Л. Нормативно-правова база взаємодії бібліотек Національної академії наук України. Історія формування. *Бібліотечний вісник*. 2019. № 4. С. 12–18. http://bv.nbuv.gov.ua/cgi-bin/bv/jrn.exe?Z21ID=&I21DBN=BV&P21DBN=BV&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=njuu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21COLORTERMS=0&S21P03=I=&S21STR=%D0%9614595%2F2019%2F4.

10. Клименко О. З., Сокур О. Л. Основні напрями сучасного бібліотекознавства (за матеріалами міжбібліотечного наукового збірника). *Вісник Книжкової палати України*. 2021. № 1. С. 32–41. DOI: 10.36273/2076-9555.2021.1(294).32-41.

11. Клименко О. З., Сокур О. Л. Чинна нормативно-правова база взаємодії українських бібліотек в умовах цифровізації. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 55. С. 49–63. <https://doi.org/10.15407/np.55.049>.

12. Клименко О. З., Сокур О. Л., Шульга І. О. Еволюція наукових інформаційних ресурсів в системі наукових комунікацій. *Бібліотеки, архіви, музеї у структурі сучасного соціуму: стратегії цифрової*

модернізації : матеріали XXIV Всеукр. наук.-практ. конф. «Короленківські читання 2021». (Харків, 21–22 жовтня 2021 р.) / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка, Харків. держ. акад. культури, Харків. обл. від-ня (філія) ВГО Укр. бібл. асоц. Харків, 2022. URL: https://padlet.com/nmr_hdnb/pfdltqtnw2q0/wish/1829626392.

13. Клименко О., Сокур О. Взаємодія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського із закладами вищої освіти в умовах інформаційної технологізації. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2022. № 10. С. 92–104. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.10.2022.269467>.

14. Клименко О., Сокур О. Взаємодія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського із закладами освіти, науковими установами, бібліотеками, професійними організаціями: зміст, тенденції і перспективи. *Бібліотечний вісник*. 2022. № 1. С. 41–53. <https://doi.org/10.15407/bv2022.01.041>.

15. Клименко О., Сокур О. Дистанційне навчання бібліотечних працівників Національної академії наук України: теоретико-методологічні засади. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 2. С. 87–92. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2022.263978>.

16. Клименко О., Сокур О. Методологія дослідження дистанційного навчання бібліотечних працівників наукових установ Національної академії наук України. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття* : матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 14–16 верес. 2022 р.) / за заг. ред. В. Г. Спрінсяна ; ред. кол. : Г. О. Оборський, В. Г. Спрінсян, В. М. Шейко [та ін.] ; відп. за вип. О. О. Татакі. Одеса, 2022. С. 185–189. URL: https://www.academia.edu/96613132/%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0_%D1%82%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE_%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96_%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97_%D0%A5%D0%A5%D0%86_%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D1%82%D1%8F.

17. Клименко О., Сокур О. Наукова конференція – продуктивний інструмент наукової комунікації. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2022. Вип. 64. С. 257–274. <https://doi.org/10.15407/np.64.257>.

18. Клименко О., Сокур О. Наукові заходи Інституту бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у 2021 р. *Бібліотечний вісник*. 2022. № 3. С. 83–87. URL: http://bv.nbuv.gov.ua/doc/bv_2022_3_9.

19. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: бібліотекознавство та бібліотечна діяльність в інноваційному процесі розвитку (2002–2020): [монографія] / Білько Є. М., Василенко О. М., Горєва В. В., Гранчак Т. Ю., Захарова Н. Б., Іванова М. В., Клименко О. З., Коваль Т. М., Кулаковська Т. Л., Литвинова Л. А., Масловська С. М., Пестрецова Л. А., Пономаренко З. О., Сокур О. Л., Солоіденко Г. І., Туровська Л. О., Шульга І. О., Яковенко О. Г. ; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського ; відп. ред. Василенко О. М. ; наук. ред. Клименко О. З. Київ, 2022. 470 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004354>.

20. Сокур О. Відкрита освіта: зарубіжний досвід та українська перспектива. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 4–6 жовт. 2022 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України; відп. за вип. М. В. Іванова. Київ, 2022. С. 87–90. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004349>.

21. Сокур О. Л. Методи дослідження взаємодії бібліотек Національної академії наук України. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2019. VII (33), I.: 199. Р. 98–101. <https://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/httpsdoi.org10.31174sendhs2019-199vii33-24.pdf>.

Основна література:

1. University Library at a new stage of social communications development. Conference Proceedings : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 7–8 жовт. 2021 р.) / Наук.-техн. б-ка Дніпровського нац. ун-ту залізничного транспорту ім. акад. В. Лазаряна. Дніпро, 2021. 176 с.

2. Бібліотека. Наука. Комунікація. Розвиток бібліотечно-інформаційного потенціалу в умовах цифровізації : матеріали Міжнар. наук. конф. (6–8 жовт. 2020 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. наук. б-к та інформ. центрів акад. наук – членів МААН ; відп. за вип. М. В. Іванова. Київ, 2020. 734 с.

3. Бібліотека. Наука. Комунікація: актуальні тенденції у цифрову епоху: матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 8–10 жовт. 2019 р.). У 2-х т. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. б-к та інформ. центрів – членів МААН. Київ, 2019. Т. 1. 396 с. ; Т. 2. 396 с.

4. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

5. Вдовичин І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської комерційної академії, 2014. 248 с.

6. Вегеш М. М. Організація і проведення наукових досліджень : метод. реком. для здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні (доктор філософії / Doctor Philosophy (Ph.D)). Ужгород, 2020. 39 с.

7. Вимоги до опублікованої монографії, що подається на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук : Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.09.2019 р. № 1220. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1087-19#Text>.

8. Воскобойникова-Гузєва О. В. Методологія бібліотекознавчих досліджень: новітні підходи. *Наук. праці Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2015. Вип. 42. С. 7–20.

9. Воскобойникова-Гузєва О. В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація : монографія / Наук. ред. Г. І. Ковальчук ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : Академперіодика, 2014. 359 с.

10. Воскобойникова-Гузєва О. В. Розвиток методології бібліотекознавчих досліджень: традиції та новації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2017. № 3. С. 26–32.

11. Горовий В. М. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс : монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НВЦ НБУВ, 2010. 356 с.

12. Гранчак Т. Бібліотека в інформаційному супроводі управління суспільними процесами: політико-комунікаційний аспект : [монографія] / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2014. 182 с.

13. Добронравова І. С. Філософія і методологія науки. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008. 229 с.

14. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.

15. Дубровина Л. А. Классификация и научно-информационное описание коллекций и собраний в Национальной библиотеке Украины имени В. И. Вернадского. *Библиотеки национальных академии наук: проблемы функционирования, тенденции развития*. 2007. Вып. 5. С. 58–80.

16. Дубровина Л. А. Методологічні засади історичних досліджень в бібліотекознавстві та документознавстві: базові принципи і поняття. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2005. № 1. С.22–29.

17. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства : [монографія] / [О. С. Онищенко та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2011. 247 с.

18. Збанацька О. М. Комунікаційні засади документної евристики. Київ, 2018. 378 с.

19. Інтеграція України у світове співтовариство в контексті розвитку бібліотечних інформаційних технологій : [монографія] / [О. С. Онищенко та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2011. 222 с.

20. Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі: зб. матеріалів Третьої міжнар. наук. конф. (Київ, 14–16 трав. 2020 р.) / упоряд.: Л. Ф. Грінберг, М. М. Цілина ; МОН України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : Вид-во «Ліра-К», 2020. 214 с.

21. Калакура Я. Методологія історіографічного дослідження : навч.-метод. посіб. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 319 с.

22. Каламбет С. В. Методологія наукових досліджень. Дніпропетровськ : Герда, 2015. 190 с.

23. Кушнарєнко Н. М. Методологічні засади книгознавчих, бібліотекознавчих і бібліографознавчих досліджень. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2004. № 15. С. 84–94.

24. Лобузїна К. В. Бібліотечні класифікації в сучасних інформаційних сервісах : [монографія] / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2010. 132 с.

25. Матяш І.Б. Методологічні засади й понятійний апарат архівознавства. *Український історичний журнал*. 2009. № 2. С. 124–134. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/104904>.

26. Методологія наукових досліджень у схемах, таблицях, прикладах : навч. посіб. / За ред. Г. М. Азарєнкової. Київ : УБС НБУ, 2014. 223 с.

27. Національний інформаційний суверенітет у контексті розвитку новітніх інформаційних технологій : монографія / Онищенко О.С. та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2011. 160 с.

28. Основні принципи організації та діяльності науково-дослідного інституту Національної Академії Наук України : Положення Національної Академії наук України. Режим доступу: nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic//P-150114-9-1.pdf.

29. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>.

30. Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-%D0%BF#Text>.

31. Про затвердження Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. № 1197. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2019-n#Text>.

32. Про затвердження порядку формування Переліку наукових фахових видань України : Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.01.2018 р. № 32. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0148-18#Text>.

33. Про інформацію : Закон України від 02. 10.1992 р. № 2657-ХІІ (зі змінами). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.

34. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. №848-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.

35. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук : Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.09.2019 р. № 1220. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19#Text>.

36. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України від 11.07.2001 р. №2623-III. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>.

37. Різун В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій *Психолінгвістика*. 2012. Вип. 10. С. 305–314. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2012_10_44.

38. Рубанець О. М. Про сутність когнітивного підходу в сучасній філософії науки. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/75064/15-Rubanets.pdf?sequence=1>.

39. Січкаренко Г. Г. Документні джерела інформації : навч. посібник. Переяслав-Хмельницький, 2018. 212 с.

40. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень : підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2007. 317 с.

41. Формування дослідницької культури молодих науковців : колективна монографія / За ред. В. А. Семиченко. Київ : Педагогічна думка, 2007. 133 с.

42. Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 6-те вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2008. 310 с.

43. Шип Н. Інтелектуальний перехід від монометодології до методологічного плюралізму. *ЕМІНАК*. 2018. Т. 3. № 1. С.101–107.

Фахові періодичні видання:

1. Архіви України
2. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія
3. Бібліотечний вісник
4. Бібліотечний меркурій
5. Бібліотечний форум: історія, теорія і практика

6. Вісник Книжкової палати України
7. Вісник Національної Академії наук України
8. Вісник Харківської державної академії культури
9. Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського
10. Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук
11. Український реферативний журнал «Джерело»

Довідкова література:

1. Бібліотеки наукових установ Національної академії наук України : довідник / О. С. Онищенко [та ін.] ; НАН України, Інформ.-бібл. рада НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2019. 312 с.

2. Взаємодія в українській бібліотечній науці і практиці (1926–2021) : Анотована бібліографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; упоряд. О. Л. Сокур, наук. ред. О. З. Клименко, відп. за вип. Т. М. Коваль. Київ, 2022. 214 с.

3. Ильганаева В. А. Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность) : слов.-справ. Харьков : КП «Городская типография», 2009. 392 с.

4. Інформаційно-бібліотечна рада Національної академії наук України: історія діяльності, документи і матеріали / НАН України, Інформ.-бібл. рада НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; авт.-упоряд.: А. А. Свобода, Г. І. Солоїденко, Т. Л. Кулаковська ; відп. ред. О. С. Онищенко. Київ, 2013. 140 с.

5. Історія української бібліотечної справи в іменах (кінець ХІХ ст. – 1941 р.) : матеріали до біобібліографічного словника / авт.-уклад. Л. В. Гарбар ; редкол.: Г. В. Боряк, Л. А. Дубровіна (голова), В. І. Попик [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2017. 616 с.

6. Українська бібліотечна енциклопедія : науковий проєкт // Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого : вебсайт. – Режим доступу: <https://ube.nlu.org.ua/>.